

Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Medya Okuryazarlığına İlişkin Algılarının Değerlendirilmesi *

Evaluation of Media Literacy Perceptions of Social Studies Teacher Candidates

Hacer DOLANBAY **
Hamza AKENGİN ***
Gül TUNCEL ****

Öz

Bu araştırmada, sosyal bilgiler öğretmen adayları için geliştirilen medya okuryazarlığı eğitimi modelinin uygulanmasıyla birlikte onların medya okuryazarlığına ilişkin algılarındaki değişikliğin tespit edilmesi amaçlanmaktadır. Çalışma nitel araştırma desenlerinden eylem araştırmasına göre desenlenmiştir. Araştırmanın çalışma grubunu Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Sosyal Bilgiler Öğretmenliği 3. Sınıfına devam eden on dört kız, altı erkek toplam yirmi (20) öğretmen adayı oluşturmaktadır. Katılımcıların belirlenmesinde amaçlı örnekleme yöntemlerinden “ölçüt örnekleme” kullanılmıştır. Araştırmanın verileri 2N (Ne biliyordum?) ön algı ve 2N (Ne öğrendim?) son algı formu, odak grup görüşmesi, kompozisyonlar ve bireysel görüşmeler yoluyla elde edilmiştir. Görüşmeler için yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Çalışmadan elde edilen bulgulara göre, öğretmen adaylarının eğitimden önce kendilerine yönelik medya okuryazarlığı ile ilgili olumsuz algıları, verilen eğitimden sonra olumlu yönde değişme göstermektedir. Öğretmen adaylarının başlangıçta çok az olan medya okuryazarlığı (MOY) dersine yönelik algıları ise eğitim sonrası belirgin oranda artmıştır. Verilen eğitimin öğretmen adaylarının kendilerine yönelik medya okuryazarlığı becerileri ile ilgili olumlu düşüncelerini artırdığı, onları MOY konusunda daha bilinçli ve eleştirel düşünmeye sevk ettiği sonucuna ulaşılmıştır. Benzer şekilde, öğretmen adaylarının katıldıkları MOY

* Bu makale Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarına Yönelik Medya Okuryazarlığı Eğitimi Modeli başlıklı doktora tezinden üretilmiştir.

** Dr. Öğr. Üyesi, Muş Alparslan Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Özel Eğitim Bölümü, E-Posta: h.dolanbay@alparslan.edu.tr, Orcid ID: 0000-0002-9408-5636

*** Prof. Dr. Marmara Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Coğrafya Bölümü, E-Posta: hakengin@marmara.edu.tr, Orcid ID: 0000-0002-0626-3819

**** Doç. Dr. Marmara Üniversitesi, Atatürk Eğitim Fakültesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü, E-Posta: gul.tuncel@marmara.edu.tr, Orcid ID: 0000-0002-2448-7955

eğitiminin etkililiğine ilişkin algılarının oldukça yüksek olduğu anlaşılmıştır. Çalışmanın sonuçlarına göre öğretmen adaylarının medya okuryazarlığı algılarını geliştirici çeşitli önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Bilgiler, Medya Okuryazarlığı, Algı, Öğretmen Eğitimi

Abstract

The aim of this study is to determine the change in their perception of existing media literacy with the application of the media literacy education model developed for social studies, teacher candidates. The study is patterned as action research. The participants of the study consist of fourteen girls and six boys 20 social studies pre-service teachers who are also students' third class at Marmara University Faculty of Ataturk Education. "Criterion sampling" was used to determine the participants. It was shown that media literacy can be associated with social studies lessons. The data of the study was obtained through 2N (I knew what?) preliminary perception and 2N (What did you learn?) final perception form, focus group interview, compositions, and individual interviews. A semi-structured interview form was used for interviews. According to the findings from the study teacher candidates 'negative perceptions of media literacy towards them before the education change positively after education given. In the same way, the perception of the media literacy course, which was very little at the beginning, increased significantly after education. The education provided has increased the positive thinking of teacher candidates about their media literacy skills. The result is that it makes them more conscious and critical about MOY and their perception of the effectiveness of the MOY education they attend is quite high. Finally, various suggestions have been made to improve the perceptions of media literacy of teacher candidates with the results obtained from the study.

KeyWords: Social Studies, Media Literacy, Perception, Teacher Training

Summary

Introduction

What is conveyed to the target audience through the media which offers individuals virtual realities that support their commercial, moral, and psychological propositions are what reporters can perceive and convey to people. People perceive and explain the world and developments through their media-generated consciousness (Güz, 2005:70). Especially, young people are unconsciously trained with media culture, and the time they spend with the media is increasing exponentially. More and more individuals are using digital media tools and platforms, with phones used almost every moment of the day, photos and videos taken, online chat and blogs. Defined as a digital native (Prensky, 2001) and starting to watch TV and use tablets from the age of 2-3 years, children learn cartoon characters before learning the alphabet and even speaking, while the time they spend in front of the media increases with the growth of their age. Children not only watch children's programs and cartoons on television but are also exposed to the program contents adult watch (Postman, 1995: 102). Images posted on these screens are almost imprinted on people's minds, and seriously affect children and young people who take them as role models (Arslan, 2004:11). In this information age, where it is not possible to remove the media from our lives, media literacy is emerging as an effective way to provide a solution. According to the common definition accepted by most experts in

the literature, media literacy is defined as the ability to reach, analyze, evaluate, and reproduce and convey messages written or non-written in different forms (Aufderheide, 1993; Gomez & Gomez, 2007). A conscious “media literacy education” is the best way to benefit from the media with its psychological, economic, and cultural effect in individual and social terms. Media literacy makes it easier to be aware of this effect and to gain the ability to take measures against it and enables people to gain media literacy skills that will make their relations with the media healthier. The education of teachers who are the providers of children’s education is of vital importance at this point (Karaman & Karataş, 2009, s. 807). The prerequisite for teachers to be conscious media literate and to have media literacy skills is to determine their perception of the media. In this study, it was aimed to determine the views of teacher candidates on the concept of media literacy and the change of their perceptions of media literacy regarding themselves before and after the education.

Methods

This research is modeled as an “action research”. Participatory action research model, which is one of the types of action research, has been adopted. Action research is a qualitative research design that involves finding useful solutions to problems encountered in practice by supporting them with research. Unlike traditional, experimental research, action research, which seeks applicable and generalizable explanations that can be applied in all contexts, focuses on localized solutions in certain situations (Stringer, 2007:1; Ekiz, 2007, s. 119).. The action research process consists of problem identification, data collection, data analysis and evaluation, and action plan development (Gay, Mills & Airasian, 2012, s. 512; Pelton, 2010, s. 8).

Findings

As a result of the analysis, under the theme of “perceptions about the concept of ML”, two main categories emerged as “teacher candidates’ perceptions about themselves” and “perceptions about ML course”. Under the “perceptions about themselves” category, there were two sub-categories named “positive perceptions” and “negative perceptions”. While teacher candidates’ negative perceptions about themselves and the ML course were in the forefront before the education, it was observed that this changed positively after the education. While the number of positive perceptions about themselves was 2 before the education, it was 32 after the education and the number of negative perceptions was 22 at the beginning and 0 at the end of the education. Accordingly, while teacher candidates’ negative perceptions about themselves regarding the ML concept were at the forefront, it was observed that this changed positively after the education. While the number of perceptions about ML course was only 7 before the education, 52 perception sentences were observed after the education.

Discussion

It seems that the positive perceptions of teacher candidates about themselves before the education were only about knowing how to compare and question. After the education, in addition to these, it seems that the characteristics such as increased awareness of the media, increased ML knowledge and accumulation, being able to look at the media more objectively and critically, perceiving messages correctly, and being a more conscious individual were expressed as positive achievements of teacher candidates. Based on the findings, it can be said that with the increase in the acquisitions of teacher candidates about ML in the education process, their self-confidence increased, and their perspectives deepened. The second topic examined in the study is the determination of the participants' perceptions about the given ML course. It seems that the teacher candidates' perception of ML course was quite limited before the education. Participants expressed their perception of the beginning of the course with expressions of curiosity and excitement, starting to learn a new perspective, reluctance because of thinking that it might be boring, and also expressed that ML was initially a distant concept for them. They described the educational process with the words "We made very productive and educational practices, we did it with fun, we learned something new every day in the ML adventure, the course was objective, we learned by doing and living, the course was creative and questioning, sincere and peaceful". They expressed their perception of the end of the education with the words "I am glad I took this course, it was a very educational and instructive course, I reached the competence to give the course to my students, the course improved my awareness of the media". The study is an original study with the feature that it aims to evaluate the perceptions of social studies teacher candidates regarding ML concepts and principles through their own self-efficacy and to evaluate ML education in the context of the teaching, learning atmosphere and achievements of the course. In studies conducted to determine media literacy views and perceptions (Koçak 2011; Tsfati & Cohen, 2013; Özay 2014; Gedik 2015) no study have been found to analyze in terms of these characteristics. It is explained in detail in the text which of the other studies have similarities and differences in terms of the subject, method and results studied by this research, and in which aspects they are similar and differ (Karataş ve Sözer 2018; Barut ve diğerleri 2016; Bozkurt ve Coşkun, 2018; Mihailidis, 2009; Atmaca 2016).

Giriş

Küreselleşme ve sonrasında yaşanan teknolojik gelişmeler yeni iletişim araçlarının ortaya çıkmasına neden olmuştur. Medya ekolojisinde başlayan bu dönüşüm sosyal, kültürel, politik ve ahlaki yapılar üzerinde ciddi değişimleri beraberinde getirmektedir. Eğlendirme, sosyalleştirme, bilgilendirme ve hatta eğitime görevini üstlenen medya, dijital ve sosyal medya platformları ile hayatımızın her alanında hiç olmadığı kadar merkezî role sahiptir (Potter, 2010). Popüler kültür öğeleri ile desteklediği iletilerle algıları biçimlendiren medya, kişilerin inanç ve düşünce sistemlerine, ahlaki ve politik kararlarına da yön verebilmektedir. Medyanın yarattığı bu yeni kültür gerçek kültürü hammadde olarak kullanmaktadır (Lundby & Ronning, 1997, s. 18).

Bireylere ticari, ahlaki, psikolojik önermelerini destekleyici sanal gerçeklikleri sunan medya aracılığıyla hedef kitleye iletilenler sadece muhabirlerin algılayabildikleri ve insanlara aktarabildikleridir. İnsanlar medya tarafından oluşturulan bilinçleriyle dünyayı ve gelişmeleri algılar ve açıklar (Güz, 2005, s. 70). Özellikle gençler medya kültürü ile bilinçsizce eğitilmekte, medya ile geçirdikleri zaman dilimi katlanarak artmaktadır. Neredeyse günün her anında kullanılan telefonlar, çekilen fotoğraf ve videolar, çevrimiçi sohbet, blog ve vlogları ile giderek daha fazla sayıda birey dijital medya araçlarını kullanmaktadır. Küresel bir araştırma platformu olan We Are Social'ın 2020 yılı temmuz ayı raporuna göre dünya nüfusunun % 59'u internet ve % 51'i sosyal medya kullanıcısıdır. Yani dünya nüfusunun yarısından fazlası internet kullanmakta ve bir sosyal medya hesabına sahip olmaktadır. Aynı uluslararası platformun Türkiye ocak ayı raporuna göre ise internet kullanıcısı oranı %74 iken, sosyal medya kullanıcısı oranı %64 olarak belirlenmiştir (We Are Social, 2020). Türkiye İstatistik Kurumu TÜİK'in 2020 yılı Hane Halkı Bilişim Teknolojileri Kullanım Araştırması'na göre ise 16-74 yaş arasında internet kullanan bireylerin oranı % 79'dur (TÜİK, 2020). Bu oranlar ülkemizde ve tüm dünyada dijital medya araç ve ortamlarının kullanılma oranlarının artışı gözler önüne sergilemektedir.

Dijital yerli olarak tanımlanan (Prensky, 2001) ve 2-3 yaşlarından itibaren TV izlemeye, tablet kullanmaya başlayan çocuklar alfabeyi ve hatta konuşmayı öğrenmeden önce çizgi film karakterlerini öğrenmekte, medya karşısında geçirdikleri süre ise yaşlarının büyümesi ile birlikte artmaktadır. Çocuklar televizyonlarda sadece çocuk programları ve çizgi filmleri izlemekle kalmayıp yetişkinlerin izlediği program içeriklerine de maruz kalmaktadır (Postman, 1995, s. 102). Bu ekranlarda yayınlanan imgeler kişilerin beyinlerine âdeta kazınmakta, bunları rol model alan çocuk ve gençleri ciddi biçimde etkilemektedir (Arslan, 2004, s.11). Medyayı hayatımızdan çıkarmanın mümkün olmadığı bu bilişim çağında, *medya okuryazarlığı* çözümü sağlayacak etkili bir yol olarak ortaya çıkmaktadır. Medya okuryazarlığı günlük yaşamımızın önemli bir parçası olan medya tarafından sunulan çok çeşitli iletinin alıcılar tarafından algılanmasıdır (Alagözlü, 2012, s. 4). Alan yazında çoğu uzman tarafından kabul edilen yaygın tanıma göre ise medya okuryazarlığı, farklı formlardaki yazılı olan ve olmayan mesajlara ulaşma, bunları çözümlenme, değerlendirme ve yeniden üretmekle ilgili becerileri olarak tanımlanmaktadır (Aufderheide, 1993; Gomez & Gomez, 2007). Bireysel ve toplumsal anlamda psikolojik, ekonomik, kültürel etkisi ile medyadan en sağlıklı biçimde yararlanmanın yolu bilinçli bir "medya okuryazarlığı eğitimi"dir. Medya okuryazarlığı bu etkinin farkında olmayı ve buna karşı önlem alma becerisini elde etmeyi kolaylaştırır, kişilerin medya ile olan ilişkilerini daha sağlıklı kılacak medya okuryazarlığı becerisini kazanmasını sağlar.

Bireyler kaynağı ve türü ne olursa olsun farklı medyalarda, farklı formlarda karşılaştıkları mesajları eleştirel düşünce süzgecinden geçirerek çözümlenmeli ve değerlendirilerek yeniden üretebilmelidir. Bireylere bu özelliği kazandırmak için çerçeve sunan medya okuryazarlığı bir eleştirel düşünme yeteneğidir. Eleştirel sorgulama medya okuryazarlığının önemli bir parçasıdır (Baker, 2016). Medya doyunu bireylerin sosyal medyada gezinirken gördüğü popüler bir reklam, yoldan geçen otobüsün üzerinde yazan slogan ya da okuduğu gazetede ki köşe yazısına nasıl anlamlar yüklemesi gerektiği, bunların alt ve görünen amaçlarını kavrayabilmesi için medya okuryazarlığı hakkında bilgi sahibi olması şarttır (Masterman, 2005; Literat, 2014). Bu bağlamda her an iç içe olduğumuz medyaları

ve onun yansıttığı mesajları anlamlandırabilmemiz önemlidir. Bunu sağlayabilmek için 21. yüzyıl yaşam becerisi olan medya okuryazarlığı eğitiminin genel ilkelerinin bilinmesi gerekmektedir. Bu ilkelere göre;

- Medya okuryazarlığı eğitimi için eleştirel düşünme ve etkin araştırma vazgeçilmezdir.
- Medya okuryazarlığı eğitimi geleneksel anlamdaki okuma ve yazma kavramının anlamını tüm medya biçimlerini içine alacak şekilde genişletir.
- Medya okuryazarlığı eğitimi her yaştan bireye beceriler kazandırır.
- Medya okuryazarlığı eğitimi, demokratik toplumlar için arzulanın düşünün, bilgilendirilmiş, aktif vatandaşları oluşturur.
- Medya okuryazarlığı eğitimi, medyanın toplumun bir parçası olduğunun ve bir toplumsallaştırma aracı olduğunun bilincindedir (NAMLE, 2007; Silverblatt, 2013; Hobbs, 2015, s. 8).

Bununla birlikte tıpkı geleneksel anlamdaki okuryazarlık kavramında yaşanan değişim gibi, medya okuryazarlığındaki temel okuma ve yazma kavramları da belirgin bir dönüşüme uğramıştır. Bu yeni okuryazarlıklara uyum sağlamak için öğrenciler sadece yazılı mesajı okumamalı, görselleri de anlamlandırabilmelidir. Bugünün medyasında artık okuma yazma yetersiz kalmakta, “metin” kavramı yalnızca yazılı olanı ifade etmemekte, görsel, sözsöz ve işitsel imajları da kapsamaktadır. Bu nedenle yazılı türlerin yanı sıra görsel ve dijital medya mesajlarının okunabilmesi zaruret hâline gelmiştir (Livingstone, 2003, s. 3; Kimmons, 2014). Çeşitli medyalardan gelen olumsuz mesajlar sorgulanmalı, gerçekte sahte olanı ayırt etmek için mesaj analiz edilmeli ve değerlendirilmelidir. Bugünün dünyası göz önüne alındığında, öğrenciler temel anlama ve kod çözmenin ötesinde 21. yy için gerekli becerilerle donatılmalıdır. Medya okuryazarlığı bireylerin medyayı eleştirel, toplumsal, kültürel yönlerden anlamalarını sağlayarak medya tarafından verilen mesajların değerlendirilebilmesi için gerekli olan zihinsel ve duygusal gelişimi tamamlamayı hedeflemektedir (Alver, 2011). Bugün öğrenciler artık okullardan çok, güvenilir bilgi kaynağı olarak gördükleri medyadan öğrenmektedir. Bu nedenle öğrenciler bu genişleyen medya karşısında eleştirel okuryazarlığa açıkça ihtiyaç duymaktadır (Zettl, 1998, s. 82, Goodman, 2003, s. 4). Öğrenciler, doğru ve güvenilir bilgiye ulaşmak, gerçek ve sahte olan bilgileri ayırt edebilmek, klişe ve önyargıları ortadan kaldırarak gerçeği elde edebilmek için sınıflarda ve uzaktan eğitim ortamlarında medya okuryazarlığı becerilerine sahip olmalıdır.

Sosyal bilgilerde medya okuryazarlığı eğitimi, öğrencilerin medyanın dünya görüşlerini şekillendirmede oynadığı rolü anlamlandırmalarına yardımcı olabilir (Stein & Prewett, 2009, s. 132). Bu sayede medya okuryazarlığı ve sosyal bilgiler eğitiminin hedeflediği sorgulayan, eleştiren, iyi ve etkin vatandaşların yetişmesi kolaylaşacaktır. Çocukların eğitiminin sağlayıcıları olan öğretmenlerin eğitimi bu noktada hayati önem taşımaktadır (Karaman & Karataş, 2009, s. 807). Yapılan birçok araştırmanın sonucuna göre, MOY becerilerine sahip olan öğretmenler MOY pedagojisini sınıflarına entegre etmekte çok daha başarılı olarak öğrencilerini öğrenme öğretme sürecine dahil edebilmekte, onlara iyi rol model olabilmekte, onların eleştirel düşünme biçimlerini olumlu yönde geliştirerek

okul ile okul dışındaki yaşamları arasında anlamlı bağ kurmalarını sağlamaktadır (Schwarz, 2001; Flores – Koulis, 2006; Apak, 2008; Hobbs, 2010; Baker, 2010). YÖK'ün 16 Mayıs 2018'de yirmi beş öğretmenlik lisans programında yaptığı güncelleme çalışması sonucunda ilköğretimde seçmeli ders olarak okutulan MOY dersinin üniversitelerde de okutulması kararı alınmıştır (YÖK, 2018). MEB'in güncellenen öğretim programlarında bütün dersler için öğretim alanları ve kazanımları MOY becerileriyle bütünleştirilmeye çalışılmıştır (MEB, 2018). Bu memnun edici gelişmeye rağmen eğitim fakültelerinde öğretmen adaylarına yönelik nitelikli ve yeterli medya okuryazarlığı eğitimi verildiğini söylemek için henüz erkendir. Öğretmenlerin bilinçli birer medya okuryazarı olmaları ve medya okuryazarlığı becerilerine sahip olmalarının ön şartı medyaya ilişkin algılarının belirlenmesidir. Bu çalışmada öğretmen adaylarının medya okuryazarlığı kavramına ilişkin görüşleri ile kendilerine ilişkin medya okuryazarı algılarının eğitim öncesi ve sonrasındaki değişiminin belirlenmesi amaçlanmıştır.

Yöntem

Bu araştırma “eylem araştırması” (action research) biçiminde modellenmiştir. Eylem araştırmasının türlerinden biri olan “katılımcı eylem araştırması” modeli benimsenmiştir. Eylem araştırması, uygulamada karşılaşılan sorunları araştırmalarla destekleyerek onlara faydalı çözümler bulmayı içeren bir nitel araştırma desenidir. Geleneksel deneysel araştırmaların tersine tüm bağlamlarda uygulanabilir, genellenebilir açıklamalar arayan eylem araştırması belirli durumlarda yerleştirilmiş çözümlere odaklanır (Stringer, 2007, s. 1; Ekiz, 2007, s. 119). Eylem araştırması süreci, problemi belirleme, veri toplama, veri analizi ve değerlendirme ile eylem planı geliştirme aşamalarından oluşmaktadır (Gay, Mills & Airasian, 2012, s. 512; Pelton, 2010, s. 8).

Çalışma Grubu

Araştırma, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilgiler Öğretmenliği 3. Sınıfında eğitim gören on dört kız, altı erkek toplam yirmi öğrenci ile yürütülmüştür. Katılımcıların belirlenmesinde amaçlı örnekleme yöntemlerinden “ölçüt örnekleme” kullanılmıştır. Bu yöntemin temel anlayışı önceden belirlenmiş ölçütleri oluşturan durumların çalışılmasıdır (Yıldırım ve Şimşek, 2008, s. 112). Ölçütler, sonradan araştırmacı tarafından oluşturulabileceği gibi önceden belirlenmiş de olabilir. Araştırmacı, alan uzmanlarıyla yaptığı görüşmeler sonucunda lisansın ilk iki sınıfındaki öğrencilerin eğitim ve katılımcı disiplinine yeterince sahip olmadığı konusunda hemfikirdir. 4. sınıf öğrencilerinin KPSS ile meşgul olmasının uygulamalara katılım arzusunu ve etkenliği azaltacağı, isteksiz bir ortam yaratacağı öngörülmektedir. Bu nedenlerden dolayı araştırmada, katılımcıların sosyal bilgiler öğretmenliği 3. sınıf öğrencileri olması ölçütü alınmıştır. Öğrencilerin araştırmacıya yakın ve ulaşılabilir olması, birçok basamaktan oluşan döngülerle devam eden bir model olan eylem araştırmasının süreç içerisindeki işleyişine kolaylık ve disiplin de katmaktadır. Katılımcıların araştırmaya gönüllü katılmak istemeleri de araştırma için seçilmelerinde etkindir.

Veri Toplama Araçları ve Verilerin Çözümlemesi

Çalışmada eylem araştırması döngüsünün işlem basamakları takip edilmiştir. Katılımcıların eğitim öncesi algılarına yönelik veri toplama aracı olarak odak grup görüşmesi, 2N (Ne biliyordum?) ön algı formu ile öğrenci kompozisyonları kullanılmıştır. 2N (Ne biliyordum?) ön algı formu öğrencilerin medya okuryazarlığı becerilerine ilişkin algılarını ortaya koymayı amaçlayan dokuz kapalı uçlu sorudan oluşmaktadır. 2N (Ne öğrendim?) formunda ise ön testteki soruların aynısı sorulmakla birlikte, bu test, öğrencilerin araştırma sürecine ilişkin görüşlerini ortaya çıkarmaya yönelik üç açık uçlu soruyla desteklenen toplam on iki sorudan oluşmaktadır. Sürecin başında, öğrencilerle sırasıyla odak grup görüşmesi yapılmış, ardından ön algı formları ile yazdırılan kompozisyonlar sayesinde öğrencilerde var olan medya okuryazarlığı algısı belirlenmeye çalışılmıştır. Eğitim sonrası için ise 2N (Ne öğrendim?) son algı formu, bireysel görüşmeler ile öğrenci kompozisyonları kullanılmıştır. Araştırmanın başından sonuna kadarki 12 haftalık zaman zarfında toplanan bütün veriler dikkatlice raporlaştırılmıştır.

Veriler içerik analizi yöntemi kullanılarak analiz edilmiştir. Araştırma soruları için kategoriler belirlenmiş ve katılımcıların verdikleri cevaplar ilgili oldukları düşünülen kategorilere yerleştirilmiştir. İçerik analizinin güvenilirliği büyük ölçüde kodlama işlemine bağlıdır. Kodlayıcının güvenilirliği, farklı kodlayıcıların aynı metni aynı şekilde veya aynı kodlayıcının aynı metni farklı zamanlarda aynı şekilde kodlamasını gerektirmektedir. Bu çalışmada güvenilirliği artırmak için ikinci bir araştırmacı da verileri analiz etmiştir. İncelenen görüşme formları arasındaki tutarlılık hesaplanmıştır. Buna göre, odak grup görüşmesi için güvenilirlik değeri 0,91 iken, bireysel görüşmeler için 0,89 olarak bulunmuştur. Kompozisyonlar için ise yapılan kodlamalar ile araştırmacının yaptığı kodlamalar arasındaki tutarlılık hesaplanmış ve güvenilirlik değeri 0,94 olarak bulunmuştur. Farklı zamanlarda yapılan her iki analizin sonucunun aynı çıkması araştırmanın güvenilir olduğu neticesini ortaya koymaktadır.

Bulgular

Analiz sonucunda “MOY kavramı ile ilgili algılar” teması altında “öğretmen adaylarının kendilerine yönelik algıları” ve “MOY dersine yönelik algıları” olarak iki ana kategori ortaya çıkmıştır. “Kendilerine yönelik algıları” kategorisinin altında “olumlu yönde algılar” ve “olumsuz yönde algılar” isimli iki alt kategori yer almıştır. “MOY dersine yönelik algıları” ana kategorisinin altındaysa eğitimin başlangıcına, sürece ve bitimine yönelik algıları birbirinden ayrılmadan aynı tablo içerisinde gösterilmiştir. Tablo 1’de belirlenen tema, kategori ve alt kategoriler sunulmaktadır.

Tablo 1.*MOY Kavramına ve MOY Dersine İlişkin Algı Kod-Frekans Bilgisi***N=20**

Kendine Yönelik Algısı	Eğitim Öncesi	Eğitim Sonrası
Olumlu Yönde Algılar	2	32
Karşılaştırma yapmayı bilirim	1 (2N)	4
Medyayı başlık-içerik açısından sorgularım	1 (2N)	6
Farkındalığım arttı	-	9
Daha objektif ve eleştirel bakıyorum	-	3
Mesajları doğru algılıyorum	-	2
Kendimi daha iyi ifade edebiliyorum	-	1
Okuyup görüp geçmiyorum, daha bilinçli bir bireyim	-	
MOY bilgi ve birikimini kazandım	-	3
Olumsuz Yönde Algılar	22	-
Medyadaki sembollerin anlamını bilmem	1	-
Medya karşısında pasif olduğumu düşünüyorum	1	-
Medyadaki alt anlamlara dikkat edemem	3	-
Medyayı nasıl eleştirebileceğimi bilemem	3	-
Medyayı nasıl sorgulayacağımı bilemem	2	-
Medya ile ilgili üretim becerisine sahip değilim	2	-
Tek kaynaktan araştırma yaparım / araştırmam	2	-
Karşılaştırma becerisine sahip değilim	1	-
Reklamların amaç ve işlevini bilemem	1	-
Yüzeysel karşılaştırmalar yaparım	1	-
Medyanın kendine özgü kurallarını bilmem	2	-
Fazla bir şey bilmem, sadece izlerim	2	-
İlgimi çeken içeriği hatırlarım ama analiz etmem	1	-
MOY Dersine Yönelik Algıları		
Merak ve heyecan duyma	4	-
MOY başlangıçta benim için uzak bir kavramdı	1	-
Yeni kavramlar ve bakış açısı öğrenmeye başlama	1	1
Sıkıcıdır diye düşünülüşünden başta isteksizlik	1	-
Eğlenerek yaptık, çok güzel vakit geçirdik	-	9
Derste çok verimli ve eğitici uygulamalar yaptık	-	9
MOY serüveninde her gün yeni bir şey öğrendik	-	4
Demokratik ve objektifti	-	2
Yaparak yaşayarak öğrendik	-	2
Yaratıcı ve sorgulayıcıydı	-	2
Ders samimi ve huzurluydu	-	1
İyi ki bu dersi almışım	-	10
Oldukça eğitici ve öğretici bir dersti	-	7
Öğrencilerime dersi verebilecek yetkinliğe ulaştım	-	3
Ders medyaya karşı farkındalığımı geliştirdi	-	2

Tablo 1'de görüldüğü üzere, eğitim öncesinde öğretmen adaylarının kendilerine ve MOY dersine yönelik olumsuz algıları ön plandayken eğitim sonrasında bunun olumlu yönde değiştiği görülmektedir. Kendilerine yönelik olumlu algı sayısı eğitim öncesinde 2 iken, eğitim sonrasında

32; olumsuz algıların sayısı başlangıçta 22 iken, eğitim sonunda 0'dır. Buna göre, eğitim öncesinde öğretmen adaylarının MOY kavramıyla ilişkili olarak kendilerine yönelik *olumsuz algıları* ön plandayken eğitim sonrasında bunun *olumlu yönde* değiştiği görülmektedir.

MOY dersine yönelik algıların sayısı eğitim öncesinde sadece 7 iken, eğitim sonrasında 52 algı cümlesi görülmektedir. Bu verilerden hareketle hem MOY kavramıyla ilişkili olarak kendilerine yönelik hem de MOY dersine yönelik olumlu görüş sayısındaki artış dikkati çekmektedir. Aşağıda yer verilen örneklerle öğretmen adaylarının eğitim öncesi ve eğitim sonrası görüşleri birlikte sunulurken MOY eğitimi modelinin uygulamasından sonra kavramla ilgili algılarında meydana gelen değişim ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Örneğin K7, eğitim öncesindeki “*İzlediğim veya okuduğum haberlerin hangi bakış açısıyla çekildiğini / yazıldığını ve hangi sembollerin ne anlama geldiğini bilmiyordum.*” şeklindeki ifadesiyle kendine ve derse yönelik algısını olumsuz olarak görmektedir. K7, eğitim sonrasında ise “*Biz de kendi öğrencilerimizi iyi bir medya okuryazarı olmaya hazırlarken hangi yolları izlememiz ve nelere dikkat etmemiz gerektiğini donanımlı bir şekilde öğrendik.*” sözleriyle kendisine ve derse yönelik algısının olumlu yönde değişim gösterdiğini açıklamaktadır. Katılımcıların çoğu gibi düşünen K5, eğitim öncesinde ezber dayalı, sıkıcı bir ders olarak gördüğü MOY dersini, eğitim sonrasında keyifli ve öğretici bir ders olarak görmektedir. K5, yazmış olduğu kompozisyonda MOY’un kendisinde farkındalık yarattığını şu cümlelerle açıklamaktadır:

“Medya okuryazarlığı adını ilk duyduğumda beni sıkıcı ve yazılarla dolu, ezber dayalı bir dersin beklediğini düşünmüştüm. Başlarda bu derse girmeye pek istekli değildim. Ama daha dersin ilk gününden itibaren keyif almaya, eğlenmeye başladım. Bu ders bana birçok yönden yarar sağladı, başta farkındalığımı geliştirdi. Neye karşı mı? Medyada gördüğüm her türlü habere, reklama, bilgiye karşı farkındalık yarattı bende.”

Öte yandan katılımcıların çoğu daha önce hiçbir MOY etkinliği yapmadığını ve medyayla ilgili konularda bilgi sahibi olmadığını ifade etmektedir. Bunlardan biri olan K20, eğitim öncesinde olumsuz olan algısını şu sözlerle ifade etmektedir: “*Medya okuryazarlığı hakkında fazla bir şey bilmiyordum. Medyada gördüğüm video, görsel gibi araçları sadece izleyip geçerdim.*” K20, yazdığı kompozisyonda, almış olduğu MOY dersine vurgu yapmak suretiyle algısında oluşan değişimi ve farkındalığını şu sözleriyle açıklamaktadır:

“Öncelikle bu sene bir dönem boyunca gördüğümüz medya okuryazarlığı dersinin eğitim hayatıma çok katkısı olduğun söyleyebilirim. Dersin işlenişi, hocamızın bizimle sürekli ilgileniyor olması, bizden beklentilerinin olması, arkadaşlarımı ve beni sürekli olarak araştırmaya teşvik etmesi, medyada gördüğümüz ama farkında olmadığımız olayların ve durumların farkına varmamızı sağladı.”

K1 ise daha ayrıntılı bir ifade kullanarak MOY ile ilgili özel ilke ve yöntemleri bilmediğini şu sözleriyle açıklamaktadır: “*Derse başlamadan önce atılan manşetlerde uyulan kriterleri bilmiyordum.*”

Reklamların amaçları ve afişlerde kullanılan yaratıcı durumlar nelerdi, nasıldı bilmiyordum.”K1’in eğitim sonrasındaki ifadeleri ilk söylediklerini pekiştirir niteliktedir:

“Dersten önce bildiklerimiz aslında çok sınırlıymış. Dersin en sonunda kendim bile bu farkı ayırt edebilmişim. Medya okuryazarlığı kavramının ne kadar geniş bir anlam alanının olduğunu ve bu kavram içerisinde yer alan unsurları öğrenirken bunların birey, insanlar ve insan gruplarını nasıl etkilediğini öğrendik.”

K1 ayrıca “Yoğun ders temposunun arasında böyle bir etkinlik içerisinde bulunmak hem kafa dağıtıyor hem de bilgi yönünden MOY’a karşı bakış açımızı değiştiriyor. Ve gerçekten farkındalığının arttığını düşünüyorum.” sözleriyle MOY dersinin, içeriğinin farklı konu alanlarından oluşmasından ötürü bilincinde bir rahatlatma yarattığını ifade etmiştir. Öğretmen adayı bu derste yapılan etkinliklerin de dersi cazip kıldığını söylemektedir. Yine MOY’a karşı bakış açısının değişmesiyle beraber farkındalığının arttığını da dile getirmiştir. Bir diğer katılımcı olan K17 ise MOY kavramına ilişkin kendisine yönelik algısını şu sözlerle ifade etmektedir:

“Medya okuryazarlığı dersine ilk başladığımız zamanlarda derslere kendimi mecbur hissettiğim için geliyordum. Ama bir iki derse girdikten sonra dersin ne kadar keyifli olduğunu fark ettim ve medya okuryazarlığı dersi benim için bölümdeki en zevkli ders hâline geldi. Dersim olduğu hâlde okula gelmediğim günlerde bile medya okuryazarlığı dersine geliyordum.”

Açıklamalarda görüldüğü üzere katılımcı başlangıçta mecbur hissederek geldiği derslere sonradan keyifle devam etmiştir. Dersin içerik ve uygulaması MOY dersini bölümdeki en zevkli ders hâline getirmiştir. Katılımcı, bu nedenle diğer derslerine gelmese bile aynı gün içinde yer alan MOY dersine geldiğini dile getirmiştir. Verilen eğitimin başında medya okuryazarlığı ile ilgili herhangi bir bilgisi olmadığını vurgulayan katılımcı, farkındalığının sonradan geliştiğini ifade etmektedir:

“Açıkçası bu dersi almadan önce biri bana ‘Medya okuryazarlığı nedir?’ diye sorsaydı tam olarak ifade edemezdim. Her gün hem sosyal medya hem yazılı ve görsel medya ile iç içeydim belki ama bir farkındalığa sahip değildim.”

Yukarıda verilen alıntılar incelendiğinde eğitim öncesinde MOY kavramı ve dersiyile ilgili olumsuz algıları olan katılımcıların eğitim sonrasında ise MOY eğitimi sürecini MOY bilgisini kazandıkları, verimli ve eğitici uygulamaların yapıldığı, yaparak yaşayarak öğrendikleri keyifli bir süreç olarak algıladıkları görülmektedir. Bulguların ışığında öğretmen adaylarının eğitim öncesinde kendilerine yönelik yetersiz ve olumsuz olan algılarının eğitim sonrasında değiştiği görülmektedir. Öğretmen adayları kendilerini medya konusunda farkındalığı artmış, MOY bilgi ve becerilerine sahip, objektif ve bilinçli bireyler olarak betimlemektedir. Medya karşısında pasif olduğunu, medyadan yayılan mesajların alt anlamlarını bilemediğini, medyaya özgü kuralları bilemediği gibi medya okuryazarlığı becerilerine de sahip olmadığını düşünen katılımcıların bu fikri verilen eğitim sonrasında değişmiştir.

Tartışma ve Sonuç

Nitel araştırma desenlerinden eylem araştırması ile yürütülen bu çalışmada, öğretmen adaylarının araştırmacı tarafından oluşturulan MOY öğretmen eğitimi modeline ilişkin algıları belirlenmeye çalışılmıştır. Analiz sonuçlarına göre katılımcıların algıları (1) MOY kavramına ilişkin algıları ve (2) MOY dersine yönelik algıları olmak üzere iki temel başlık altında toplanmıştır. MOY kavramına ilişkin algıları başlığı altında (a) kendilerine yönelik olumlu ve (b) kendilerine yönelik olumsuz algıları olmak üzere iki alt kategori ortaya çıkmıştır.

Öğretmen adaylarının eğitim öncesinde kendilerine yönelik olumlu algılarının sadece *karşılaştırma yapma* ve *sorgulama yapmayı bilme* hakkında olduğu görülmektedir. Eğitim sonrasında ise bunlara ek olarak *medyaya dair farkındalığın artması*, *MOY bilgi ve birikiminin artması*, *medyaya daha objektif ve eleştirel bakabilme*, *mesajları doğru algılama*, *daha bilinçli bir birey olma* gibi özelliklerin öğretmen adaylarının olumlu kazanımları olarak ifade edildiği görülmektedir. Eğitim sonrasında medya kavramı ve içeriğine ilişkin alanda kendilerinde fark ettikleri yeterlilik ve olumlu yöndeki algılarını, frekans sayısındaki ciddi artıştan anlayabilmek mümkündür. Bulgulardan yola çıkılarak denilebilir ki öğretmen adaylarının eğitim sürecinde MOY hakkındaki kazanımlarının artmasıyla birlikte kendilerine yönelik özgüvenleri yükselmiş, bakış açıları ise derinleşmiştir. İnceoğlu'na göre (2011) medya okuryazarlığı geliştirilirken eğitime düşen görevler şunlardır: gelişen dünyaya uyum, eleştirel düşünme becerisi, seçme, izleme becerilerinin kazandırılması, aktif ve katılımcı gelişme ve değişime açık bireyler yetiştirmek. Burada bahsi geçen özelliklerden çoğunun eğitim sonrasında katılımcılar tarafından dile getirildiği görülmektedir.

Öte yandan bu çalışmaya benzer bir çalışmayı yapan Karataş ve Sözer (2018), öğretmen eğitiminde kullanılması için geliştirdikleri MOY programını 12 haftalık süreyle öğrencilere uygulamışlardır. Öğretmen adayları programın olumlu yönlerini “öğretici olmak, farklı bakış açıları geliştirmek, bilinçli birey olmak ve eleştirel bakabilmek” olarak sıralamaktadır. Sayılan bu olumlu yönler ile bu çalışmanın MOY’la ilişkin öğretmen adayı algıları benzerdir. Sözü edilen çalışmanın sonunda öğrenci katılımını sağlayabilmek için uygulamaların artırılması gerektiği vurgulanmaktadır. Bu çalışmada ise öğretmen adayları tarafından yapılan etkinliklerin yeterli bulunması iki çalışma arasındaki farkı yansıtmaktadır.

Bu çalışmada, öğretmen adaylarının eğitim öncesinde kendilerine yönelik olumsuz olan algılarının eğitim sonrasında tamamen olumlu yönde değiştiği göze çarpmaktadır. Başlangıçta ifade bulan *medyadaki alt anlamlara dikkat etmeme*, *medyayı nasıl eleştirebileceğini ve sorgulayacağını bilememe*, *medya ile ilgili üretim becerisine sahip olmama*, *tek kaynaktan araştırma yapma*, *araştırmama*, *üzerinde düşünmeden*, *bilmeden sadece izleme*, *ilgi çeken içeriği hatırlama ama analiz etmeme* durumları katılımcıların kendilerine yönelik olumsuz algılarından bazılarıdır. Eğitim sonrasında ise kendilerine yönelik herhangi bir olumsuz algıya rastlanmamıştır. Barut ve arkadaşlarının (2016) çalışmalarında öğretmen adaylarına medya okuryazarlığı becerisi kazandırabilmek için bilgiye dayalı bir öğretim tasarımı hazırlanmış ve pilot uygulaması yapılmıştır. Sonuç olarak öğrencilere uygulanan eğitimin onların “MOY bilgi düzeyini geliştirdiği fakat algı düzeylerinde anlamlı bir değişiklik oluşturmadığı” belirlenmiştir. Bu çalışmanın öğretmen adaylarının algı düzeylerinde de olumlu yönde bir gelişim

sağlanması bahsi geçen araştırmanın sonuçları ile arasındaki farklılığı yansıtmaktadır. Sözü edilen çalışmada verilerin web tabanlı ortamda hazırlanan materyalin bilgisayarlar aracılığıyla bireysel olarak uygulanmış ve toplanmış olması gibi özellikleri de bu araştırmadan farklıdır. Bu araştırmada hazırlanan içerik ve etkinlik materyalinin uygulanması sınıf ve atölye ortamında yüz yüze etkileşimli ve iş birlikli öğrenmeyi kapsayıcı biçimde gerçekleştirilmiştir.

Bir diğer çalışmada Bozkurt ve Coşkun (2018), medya okuryazarlığı dersini alan sosyal bilgiler öğretmen adaylarının medya okuryazarlığını nasıl algıladıklarını metaforlar yardımıyla saptamaya çalışmışlardır. Sonuçlara göre öğretmen adayları medya okuryazarlığının temelinde yer alan sorulara ilişkin yeterli farkındalığa sahip değillerdir. Öğretmen adayları medya okuryazarlığının eleştirel analiz becerisi olduğunu düşünmektedirler. Her iki araştırma sosyal bilgiler öğretmen adaylarının algılarını belirlemeyi amaçlaması yönüyle benzerdir. Bahsedilen çalışmada öğretmen adaylarının medya okuryazarlığı temel sorularına ilişkin algıları, bu araştırmada ise medya okuryazarlığı kavram ve içeriğine, medya okuryazarlığı dersine ilişkin algıları analiz edilmiştir. Bahsedilen çalışmada öğrencilerin temel medya okuryazarlığı sorularına ilişkin farkındalıkları düşüktür. Bu araştırmada MOY kavram ve içeriği ile becerilerine ilişkin kendilerine dair yeterlilikleri olumlu, derse yönelik algıları da yeterli düzeydedir.

Araştırmada incelenen ikinci başlık katılımcıların verilen MOY dersine ilişkin algılarının belirlenmesidir. Öğretmen adaylarının MOY dersine yönelik algılarının eğitim öncesinde oldukça sınırlı olduğu görülmektedir. Dersin başlangıcına dair algılarını *merak ve heyecan duyma, yeni bakış açısı öğrenmeye başlama, sıkıcı olabileceğini düşündüklerinden isteksiz olma* ifadeleriyle dile getiren katılımcılar, MOY'un *başlangıçta kendileri için uzak bir kavram* olduğunu da dile getirmişlerdir. Eğitim sürecini ise *çok verimli ve eğitici uygulamalar yaptık, eğlenerek yaptık, MOY serüveninde her gün yeni bir şey öğrendik, ders demokratik, objektifti, yaparak yaşayarak öğrendik, ders yaratıcı ve sorgulayıcıydı, samimi ve huzurluydu* sözleriyle betimlemişlerdir. Eğitimin bitimine dair algılarını ise *iyi ki bu dersi almışım, oldukça eğitici ve öğretici bir dersti, öğrencilerime dersi verebilecek yetkinliğe ulaştım, ders medyaya karşı farkındalığımı geliştirdi, medya kullanımı için gerekenleri öğrendim* sözleriyle ifade etmişlerdir.

Katılımcılar başlangıçta MOY kavramının kendileri için uzak bir kavram olduğunu düşündüklerinden isteksiz olsalar da yaratıcı, keyifli ve öğretici bir süreç yaşadıklarını dile getirdiler. Eğitimin sonucunda ise medyayı okuyabilecek yetkinliğe ulaştıklarını, farkındalıklarının geliştiğini, bu eğitimi almaktan memnuniyet duyduklarını belirtmektedirler. Bu araştırmanın deneysel bölümü (verilen eğitim) 12 hafta sürmüştür. Başlangıçta haftada bir gün iki saat yapılan ders, altıncı haftadan itibaren haftada iki güne çıkarılmıştır. Her derste konular farklı yöntemlerle açıklanmış, etkinlikler ise konuyu pekiştirmekte kullanılmıştır. Etkinlikler bireysel ve grup çalışması şeklinde özellikle yaratıcı düşünme ve eleştirel düşünme temelinde, yaparak yaşayarak ve iş birlikli öğrenmeye fırsat oluşturacak şekilde yapılmıştır. Bulgulardan yola çıkılarak katılımcıların merak duymalarının yanında isteksizce başladıkları MOY dersine olan ilgilerinin süreç içinde artması ve dersin sonunda farkındalığa sahip olduklarını açıklamalarında bu eğitsel uygulama ve planlamaların etkili olduğu görülmektedir.

Mihailidis (2009) üniversite düzeyindeki MOY dersi ile ilgili araştırmasında, öğrencilerin medyanın demokratik toplumdaki gerekli rolünü nasıl gördüklerini belirlemeyi amaçlamıştır. Söz konusu araştırmanın sonuçlarına göre MOY eğitimi ile medya mesajlarını eleştirel olarak analiz etmek arasında pozitif yönde bir ilişki vardır. Bu çalışmada da öğrenciler MOY eğitiminden sonra eleştirel düşünme gibi temel MOY becerilerine sahip olduklarını belirtmişlerdir. Atmaca (2016) ise katılımcılarını medya okuryazarlığı eğitimi almış ve almamış öğretmen adaylarının oluşturduğu grupların medya okuryazarlığı kavramına ilişkin algılarını saptamayı, kendilerini MOY kişisi olarak görüp görmediklerini belirlemeyi amaçlamıştır. Sonuç olarak katılımcıların MOY’u bilinçli kullanım ve eleştirel düşünme olarak tanımladıkları ve her iki grubun yarısının kendilerini MOY kişisi olarak gördükleri ortaya çıkmıştır. Öğrenciler bu özelliklere sahip oluşlarını farklı haber kaynaklarına başvurma, araştırma, eleştirme, farkındalık kelimeleriyle betimlemişlerdir. Çalışma, amaçları ve sonuçları bakımından bu çalışmayı desteklemektedir.

Sonuç olarak bütüncül bakış açısıyla değerlendirildiğinde, öğretmen adaylarının MOY kavramı ve dersine yönelik algılarında, verilen eğitim sonunda dikkate değer bir değişiklik yaşandığı ortaya çıkmaktadır. Bu araştırma sosyal bilgiler öğretmen adaylarının MOY kavram ve ilkelerine ilişkin algılarını kendi öz yeterlikleri üzerinden değerlendirmeyi amaçlaması ve MOY eğitimi dersin öğretimi, öğrenme atmosferi ve kazanımları bağlamında değerlendirebilmesi özelliği ile özgün bir çalışmadır. Medya okuryazarlığı görüş ve algılarını belirlemek için yapılan çalışmalarda (Koçak 2011; Tsifti & Cohen, 2013; Özyay 2014; Gedik 2015) bu özellikler açısından analiz eden herhangi bir çalışmaya rastlanılmamıştır. Araştırmada elde edilen sonuçlara dayanarak bazı önerilerde bulunmak mümkündür. Türkiye’de MOY yaklaşımı ve becerileri boyutlarında öğretmen adaylarının farkındalıklarını geliştirecek, MOY becerileri kazandıracak etkinlik temelli araştırma sayısının oldukça sınırlı olması nedeniyle araştırmacılar, uygulamaya dönük buna benzer araştırmalar yapmalıdır. Medya okuryazarlığı dersi sosyal bilgiler dersi ile doğrudan ilişkilendirilmekle birlikte diğer disiplinler ihmal edilmemeli dersin diğer alanlarla da entegrasyonu sağlanmalıdır. Medya okuryazarlığı kavram, ilke ve becerilerine ilişkin doğru öğretim için sınıf dışındaki yaşamla bağlantı kurmak önemlidir. Özellikle gündelik yaşamda karşılaşılan ilginç olaylar sınıfa getirilmelidir. Bu sebeple eğitimciler öğrencilerin medya yeterliklerini geliştirmek için dijital medya araçlarını öğretmelidirler. Sokrat sorgulamacılığı kullanılmalı ve eleştirel düşünce teşvik edilmelidir (Hobbs, 2010, s. 27). Öğretmenlerin medya eğitimini öğretimlerine dâhil edebilmeleri için ise hizmet içi eğitim verilmelidir. Bu sayede medya okuryazarlığı farkındalıklarını geliştirmek mümkün olabilecektir.

Etik Kurul İzni

Kaynakça

- Alagöz, Ç. (2012). *Türkiye’de ve Avrupa Birliği ülkelerinde Medya Okuryazarlığı*. Uzmanlık Tezi. T.C. Radyo ve Televizyon Üst Kurulu: Ankara
- Alver, F. (2011). Medya yetkinliğinin kuramsal temelleri. *Kocaeli Üniversitesi Araştırma Dergisi*. 7 (23),9-26
- Apak, Ö. (2008). *Türkiye, Finlandiya ve İrlanda ilköğretim programlarının medya okuryazarlığı eğitimi açısından incelenmesi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Kocaeli Üniversitesi, Kocaeli

- Arslan, A. (2004). Eleştirel medya okuryazarlığı kapsamında çocuk odaklı haber ve programlar üzerine bir değerlendirme. *Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. 1(2), 71-79
- Atmaca, Ç. (2016). Medya okuryazarlığı dersinin öğretmen adayları üzerindeki etkileri. *Ege Eğitim Dergisi*. 17 (2) 442-480
- Aufderheide, P. (1993). *Media literacy: A report of the national leadership conference on media literacy*. Aspen Institute: Washington DC
- Baker, F. W. (2010). Media literacy: 21st century literacy skills. H. Hayes Jacobs (Ed). *Curriculum 21: Essential education for a changing world* içinde. pp 133-152. Alexandria: ASCD
- Baker, F. (2016). Media literacy in today's social studies class. <https://www.middleweb.com/31326/media-literacy-in-todays-social-studies-class> adresinden 19.03.2020 tarihinde erişim sağlanmıştır.
- Barut, E., Demirer, V., Erbaş, Ç., Dikmen, C. H. & Sak, N. (2016). Media literacy training for prospective teachers: Instructional design process and its evaluation. *Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 45 (1), 49-70
- Bozkurt, F. & Coşkun, D. (2018). 21. yüzyıl okuryazarlığı: Öğretmen adaylarının medya algılarına genel bir bakış. *Erciyes İletişim Dergisi*.5 (4), 493-511
- Ekiz, D. (2007). *Eğitimde Araştırma Yöntem ve Metodlarına Giriş*. Ankara: Anı Yayıncılık
- Flores – Koulis, S. (2006). Media Literacy: An entree for preservice teachers into critical pedagogy. *Teaching Education*, 17 (3) 239-249
- Gay, L. R., Mills, G. E. & Airasian, P.W. (2012). *Educational research: Competencies for analysis and applications*. Tenth Edition. Pearson: New Jersey
- Gedik, M. (2015). Türkçe öğretmeni adaylarının medya okuryazarlığına ilişkin görüşleri. *A. Ü. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, 54, 779-809
- Goodman, S. (2003). *Teaching youth media: A critical guide to literacy, video production & Social Change*. Teachers College Press: New York
- Gomez, L. M. & Gomez, K. (2007). Reading for learning: Literay supports for 21 st-Century work. Phi 89,224-228. <https://www.journals.sagepub.com> adresinden 19.03.2020 tarihinde erişim sağlanmıştır.
- Güz, N. (2005). *Haberde Yönlendirme ve Kamuoyu Araştırmaları*. Nobel Akademik: Ankara
- Hobbs, R. (2010). *Digital and media literacy: A plan of action*. The Aspen Institute: USA
- Hobbs, R. (2015). *Media literacy*. Oxford Research Encyclopedia of Communication
- İnceoğlu, Y. (2011). Medyayı doğru okumak. İçinde Şimşek, M. C. , & Türkoğlu, N. (Edit.) *Medya okuryazarlığı*. ss 19-23. 1. Baskı. Parşömen Yayınları: İstanbul
- Karaman, K. & Karataş, A. (2009). Media literacy levels of the candidate teachers. *Elementary Education Online*. 8 (3) 798-808. <http://ilkogretim-online.org.tr> adresinden 15.09.2018 tarihinde erişilmiştir.
- Karataş, A. ve Sözer, M. A. (2018). Eğitim fakülteleri için medya okuryazarlığı eğitim programı. *Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilgiler Dergisi*. 2 (8), 593-606
- Kimmons, R. (2014). Social networking sites, literacy and the authentic idendity problem. *Tenchtrends*.58 (2),98-99
- Koçak, B. (2011). *İlköğretim yedinci ve sekizinci sınıf öğrencilerinin medya okuryazarlığı dersine ilişkin algıları* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Atatürk Üniversitesi, Erzurum.
- Literat, I. (2014). Measuring new media litreacies: Towards the developments of a comprehensive assessment tool. *Journal of Media Literacy Education*. 6 (1), 15-27
- Livingstone, S. (2003). The changing nature and uses of media literacy. *Media LSE Electroniz Working Papers*. (4),1-31

- Lundby K. & Ronning, H. (1997). *Medya kültürü aracılığıyla modernliğin yorumlanması*. 2.baskı. Derleyen: Süleyman İrvan. Ankara: Ark Yayınları
- Milli Eğitim Bakanlığı [MEB] (2018). *Medya okuryazarlığı dersi öğretim programı: Ortaokul ve imam hatip ortaokulu 7 veya 8. sınıflar*. Ankara. <https://ttkb.meb.gov.tr/> adresinden 25.04.2018 tarihinde erişim sağlanmıştır.
- Masterman, L. (2005). *Teaching the media*. NewYork: Routledge
- Mihailidis, P. (2009). The first step is the hardest: Finding connections in media literacy education. *Journal of Media Literacy Education* 1,53-67
- National Association for Media Literacy Education. [NAMLE] (2007). Core principles of media literacy education in the United States. <https://namle.net/publications/core-principles/> 02.08.2020 tarihinde erişim sağlanmıştır.
- Özay, C. (2014). *Ortaokul öğrencilerinin medya okuryazarlığına ilişkin görüşleri* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Prensky, M. (2001). Digital natives, digital immigrants. On the Horizon NCB University Press.9(5)
- Schwarz, G. (2001). The role of media literacy in teacher education. *Teacher Education Quarterly*, 28 (2) 111-119
- Silverblatt, A. (2013). Media literacy concepts, approaches, and education. Art. Silverblat (edit)*The praeger handbook of media literacy I*. In (pp.1-13). Volume 1.Praeger: California
- Stein, L. & Prewett, A. (2009). Media literacy education in the social studies: Teacher perceptions and urricular challenges. *Teacher Education Quarterly*. Winter.131-148
- Stringer, E.T. (2007). *Action Research*. Third Edition. Sage Publication: USA
- Pelton, R. P. (2010). Action research for teacher candidates: Using clasroom data to enhance instruction. R. P. Pelton, (edi.) In part 1: Understanding action research.an introduction to action research (pp.3-27). Rowman: United Kingdom.
- Postman, N. (1995). *Çocukluğun Yokluğu*. Çev. K. İnal. Ankara: İmge Kitabevi
- Potter, W. J. (2010). The state of media literacy. *Journal of Broadcasting & Electronic Media*.54 (4) p.675-696. Routledge : London
- Tsfati, Y. & Cohen, J. (2013). Perceptions of media and media effects: The third person effect, trust in media, and hostile media perceptions. [Onlinelibrary.wiley.com/doi/pdf/](http://onlinelibrary.wiley.com/doi/pdf/) (Erişim tarihi: 26.11.2019).
- Türkiye İstatistik Kurumu. [TUİK] (2020). 2020 yılı Türkiye İstatistik Kurumu (TUİK) Hane Halkı Bilişim Teknolojileri Kullanım Araştırması www.tuik.gov.tr adresinden 20.07.2020 tarihinde erişim sağlanmıştır.
- We Are Social (2020). *Digital 2020. Global digital overview*.<https://dijilopedi.com/2020-dunya-internet-sosyal-medya-ve-mobil-kullanim-istatistikleri/> sitesinden 19.03.2020 tarihinde erişim sağlanmıştır.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2008). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. 8. Basım. Seçkin Yayıncılık: Ankara
- Yükseköğretim Kurulu [YÖK] (2018). Güncellenen lisans öğretmenlik lisans programları. <http://yok.gov.tr> adresinden 16 Mart 2020 tarihinde erişim sağlanmıştır.
- Zettl. H. (1998). Contextual media aesthetics as the basis for media literacy. *Journal of Communication*. 48(1),81-95